

HUNTINGTON'UN SİYASAL MODERNLEŞME YAKLAŞIMI BAĞLAMINDA 1991-2023 YILLARI ARASINDA GERÇEKLEŞEN GENEL SEÇİMLERİN ANALİZİ VE MALATYA'NIN BU SEÇİMLERDEKİ TERCİHLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Analysis Of The General Elections Held Between 1991-2023 In The Context Of Huntington's Approach To Political Modernisation And Evaluation Of Malatya's Preferences In These Elections

Kerem YILDIRAK*

*Bilim Uzmanı, keremyldr@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0432-9981

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi:

09.07.2024

Kabul Tarihi:

17.09.2024

Anahtar Kelimeler:

Siyasal Modernleşme,
Genel Seçimler, Siyasal
Katılım, Malatya

JEL Kodları:

D72

Benzerlik Oranı:

%15

ÖZ

Siyasal katılım, çevredeki kıt kaynakların ve değerlerin dağıtımındaki karar alma dinamiklerini etkileme ve sorumluluk alma eylemi olarak tanımlanabilir. Katılım, modernleşme seviyelerinin kurumsallaşma ve merkezileşme süreçleri ile beraber ilerler. Toplum bu sayede merkezi siyaseti yönlendirir ve sürdürülebilirliğine katkı sağlar. Huntington'un "siyasal modernleşme" olarak adlandırdığı bu süreç, geleneksel ve modern toplumlara birbirinden ayıran katılımın yoğunluğundaki değişimlerle ölçülür. Katılım alanındaki yoğunluğun genişlemesi, siyasalın demokratikleşmesine ve modernleşmesine imkân tanır. Demokratik siyasetin öncüllerinden olan siyasal katılım davranışı iktidarın meşruluğunun temelini oluşturur. İktidar bu temel ile siyasal alanı genişleterek toplumun tüm kesimlerine ulaşmanın yollarını arar. Bu döngüsel mekanizma iktidar ve toplum/seçmen arasında süreklilik doğurarak siyasal eğilimlerin yönünü belirler. Eğilimlerin resmileşmesinin yolu da seçimlerin gerçekleşmesi ile vücut bulur. Bu araştırma, 1991-2023 yılları arasında gerçekleşen genel seçimleri ve Malatya seçmeninin bu seçimlerdeki siyasal katılım davranışlarını ve eğilimlerini Huntington'un siyasal modernleşme yaklaşımıyla değerlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemi çatısı altında doküman analizi yapılarak, TÜİK'ten alınan resmi oranlar içerik analizine tabi tutulmuştur. Malatya siyasetinde sağ/muhafazakâr eğilimin yoğun olduğu görülmüş ve siyasal aktörlerin seçimlerdeki yönelimini etkilemiştir. Öte yandan sol yönelimin Malatya yerelinde nispeten daha az taraftar bulduğu gözlemlenmiştir. İldeki seçim sonuçlarının genel seçimler ile yıllara göre benzerlik/farklılık gösterdiği ve siyasal modernleşme düzeylerinin siyasal katılımın düşük seviyede seyretmesi, siyasal parti sayısının görece azlığı vb. sebeplerle henüz yeterli bir seviyede olmadığı görülmüştür.

Received Date:

09.07.2024

Acceptance Date:

17.09.2024

KeywordsPolitical Modernisation,
General Elections, Political
Participation, Malatya**JEL Codes:**

D72

Similarity Rate:

% 15

ABSTRACT

Political participation can be defined as the act of influencing decision-making dynamics and taking responsibility in the distribution of scarce resources and values in the environment. Participation progresses with the institutionalization and centralization processes of modernization levels. In this way, the society directs the central politics and contributes to its sustainability. It is thought that the most important feature that distinguishes traditional and modern societies from each other is the changes in the intensity of participation. The expansion of the density in the field of participation allows the democratization and modernization of the political. The behavior of political participation, which is one of the predecessors of democratic politics, forms the basis of the legitimacy of power. With this basis, the government seeks ways to reach all segments of society by expanding the political field. This cyclical mechanism creates continuity between power and society/voters and determines the direction of political tendencies. The way of formalization of trends is embodied by the realization of elections. This research aims to evaluate the political participation behaviors and tendencies of Malatya voters in these elections with the political modernization process by examining the general elections that took place between the years 1991-2023. In the study, document analysis was carried out under the umbrella of qualitative research method, and the official rates received from TUIK were subjected to content analysis. It has been seen that the right/conservative tendency is intense in Malatya politics and it has affected the orientation of the political actors in the elections. On the other hand, it has been observed that the leftist orientation finds relatively fewer supporters in Malatya. It has been observed that the election results in the province show similarities/differences with the general elections and that the level of political modernisation is not yet at a sufficient level due to the low level of political participation, the relatively small number of political parties, etc.

Atf / Citation: Yıldırak, K. (2024). Huntington'un Siyasal Modernleşme Yaklaşımı Bağlamında 1991-2023 Yılları Arasında Gerçekleşen Genel Seçimlerin Analizi Ve Malatya'nın Bu Seçimlerdeki Tercihlerinin Değerlendirilmesi. *Malatya Turgut Özal Üniversitesi İşletme ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5(2), 124-149.

1. GİRİŞ

Toplumun yaşayış biçimi ve örgütlenme anlayışı devlet mekanizması içerisinde vücut bulmakta ve toplumsal gelişimin önü açılmaktadır. Bu döngü içerisinde siyasal olan, toplum ve devlet arasındaki alış-verişin belirlenmesinde rol oynamaktadır. Toplum taleplerini siyasallaşan bir anlayışla iletirken, devlet ise bu iletim karşısında kaynaklar ve hizmetler üretmektedir. Dolayısıyla karşılıklı gelişen bu çember içerisinde, "Siyaset, en sert levhalara büyük bir güçle ve yavaş yavaş delik açılması" anlamına gelmektedir (Wallerstein, 2013b:73-87).

Ontolojik perspektifte siyaset, düzenin kurallar, kurumlar ve toplumdan alınan geri dönüşlerle canlandırıldığı bir kavramı ifade etmektedir. Poggi bu canlandırmayı "Modern Devlet'in Gelişimi" kitabında David Easton ve Carl Schmitt'in siyaset tanımlamalarıyla ifade etmektedir. Siyaseti bir kaynak ve değer dağıtımı olarak gören Easton, yenilikçi olmayan geleneksel yapı, her iki tarafın eşit olduğunu ve güçlünün tahakküm kurduğunu ifade ettiği değiş-tokuş anlayışı ve bir merkezi "emir" ile kaynakların ve değerlerin dağıtılabileceğini öne sürmektedir. Öte yandan siyaseti dost ve düşman ayrımı olarak nitelendiren Schmitt, toplum dahilinde çizilen sınırların ve bu sınırların korunmasının önemini vurgular. Dost ve düşmanın belirlenmesiyle, toplumlararası sınırların olgunlaştırılması hedeflenmektedir. Nitekim toplumun sürekliliğinin buna bağlı olduğunu vurgulamaktadır (Poggi, 2019:15-23). Siyasetin varlığı bu anlamda birey ve onun olduğu toplum nezdinde devlet, iktidar üzerinden yeniden şekillenmekte ve yorumlanmaktadır.

Devlet, oluşturduğu kuralları ve kurumları toplumdan aldığı geri dönüşlerle (vergi vb.) desteklemekte ve siyaseti bu destekleri korumak/düzenlemek için kullanmaktadır. Buradaki temel nokta, bireyin/toplumun zamanla oluşan ihtiyaçlarını karşılamaktır. Nitekim ihtiyaçların varlığı siyaset mekanizmasının sürdürülebilir olmasına imkân tanımaktadır. Bireyin/toplumun kolektif tarihinin verdiği ekonomik, sosyolojik, psikolojik ve politik kültür ihtiyaçları belirlemekte ve talep etme eğilimini arttırmaktadır. Talepler siyaset mekanizması içerisinde iktidara ulaşmakta ve hizmetler olarak geri dönüş sağlanmaktadır. Ortaya çıkan bu sistematik düzen bireyin/toplumun siyasete katılmalarıyla güç kazanmaktadır.

Siyasal katılım, kimin karar alacağını/yöneteceğini veya hangi kararların alınacağını etkilemek için girişilen faaliyet olarak tanımlanmaktadır (Taşkın, 2021:229). Bu tanım toplumsal faaliyetlerin tümünü kapsayan ve içerisinde oy verme davranışından öte, eylemlere/protestolara katılmayı, boykot ya da alınan bir kararı mahkemeye taşımayı barındırmaktadır. Katılım süreçleri kurumsallaşmış yapılardan, bireyin özelliklerinden ve sosyal mobilizasyon sağlayan siyasi örgütlerden (siyasi parti, sendika, dernek vb.) kaynaklanan itici kuvvetlerden oluşmaktadır. Bu kuvvetler, en temelde bireyi ve onun kültürel, ekonomik, siyasi, sosyolojik ve psikolojik yaşamının sağladığı yapı taşlarından meydana gelmektedir. Eğitim, yaş, cinsiyet, sosyoekonomik birikim, zaman, motivasyon gibi bağımsız değişkenler katılım düzeylerini etkilemektedir. Öte yandan parti ve aday örgütleri, dernek ve sendikalar, aile ve arkadaş çevreleri gibi sosyal ağlar, kültürel/dini cemaatler vs. bireyleri sosyal mobilizasyon içerisinde harekete geçirerek, bireylerin siyasi sürece katılmalarını sağlamaktadır. Nitekim bu çerçevenin zamanla genişlemesi/yoğunlaşması siyasi atmosferin de güçlenmesine yol açmaktadır. Dolayısıyla siyasi sürece katılımın toplumun tüm kesimlerinde yer bulması modern/gelişmiş bir siyasi toplumun inşasını hızlandırmaktadır.

Geleneksel toplum ile modern toplum arasındaki en önemli fark, katılımın yoğunluğundaki düzeyde gerçekleşmektedir. Katılım bu düzeyde toplumun tüm kesimlerine yayılarak etki alanını arttırmaktadır. Alan içerisinde zamanla bireyler küçük gruplar halinde örgütlenerek ideolojik bir bakış açısı geliştirmektedir. Böylece siyasi alanlar oluşmuş ve taleplerin/desteklerin gözetildiği somut kurumlar (siyasi partiler, sendikalar, dernekler vs.) doğmuştur. Dolayısıyla siyasi katılımın genişlemesi siyasi alanların artmasına, siyasi alanların yükselişi ise siyasi katılımın yoğunlaşmasına sebep olmaktadır. Nitekim bu çerçevede siyasi partilerin kurumsallaşma düzeyleri, demokratik bir toplum düzeni ve zamanın sınavından geçmiş bir siyasi kültür bu döngü de önemli bir rol oynamaktadır. Tüm bunların tamamı modernleşme seviyelerine ulaşmış ya da ulaşmakta olan toplumlar için söylenmektedir.

Toplumun her kesiminin katıldığı bir demokratik yapı, meşru bir alan içerisinde siyasallaşmış kurumların iktidar yarışı ve bu yarışı sonuçlandıran seçim sistemlerinin varlığı modern toplumların oluşumundaki en önemli nitelikleri meydana getirmektedir. Özelde seçimler temsili demokrasinin en önemli koşulu olarak görülmektedir. Siyasi olarak demokratik bir toplumun inşa edilmesi için, halkın kendisini yönetecek siyasallaşmış bireyler ya da örgütler hakkında hür iradeye sahip olması gerekmektedir. Dolayısıyla demokratik bir seçim yarışı ile toplumun modernleşme seviyelerinin yükselmesi beklenmektedir. Bu anlamda bir seçim için öncelikle demokratik temsilin gerçekleşebilmesine hizmet etmesi gerekir, yani yurttaşların demokratik kararların üretilmesine aktif ve belirleyici bir biçimde katılabilmeleri için, seçim sisteminin geniş ve dar anlamlarıyla, farklı bakış açılarına varlığına yani çoğulcu oluşumlara izin vermesi gerekmektedir (Köker, 2006). Böylece seçimlerin ortaya çıkardığı sonuçlar, bir toplumun demokratik ve modernleşme seviyelerini, siyasi eğilimlerini ve değişimlerinin/dönüşümlerinin

görülebilmemesin de önemli bir rol oynamaktadır. Tüm bu çerçeveyi hem ulusal hem de yerel düzeyde değerlendirebilmek önemli bir kazanım sağlamaktadır.

Ulusal ve yerel anlamda siyasal dinamikler karşılıklı bir ilişki ağı dayanmaktadır. Nitekim yerel ve yerel üstü ölçekler arasındaki karşılıklı ilişki nedeniyle, yerel siyaset de yalnızca yerelin koşulları içinde belirlenmez (Şengül, vd., 2016:76). Ulusal düzeyde gerçekleşen katılımcı siyasal anlayış ve onun doğurduğu demokratik sonuç, yerelde de etkilerini ortaya çıkarmıştır. Türkiye'nin genelinde oluşan siyasal atmosfer, Malatya düzeyinde de paralellik göstermektedir (Sayın & Yıldırak, 2023:207).

Malatya Paleolitik çağa kadar giden bir tarihe sahiptir. Malatya bölgesinde Hititler, Medler, Persler ve Romalılar hüküm sürdükten sonra 656 yılında İslam hükümlerine geçmiştir. Selçuklular ve Osmanlılar döneminde önemli yerleşim merkezinden biri olarak varlığını sürdürmüştür (Sayın & Yıldırak, 2023:207-208). Cumhuriyet ile birlikte 1924 yılında il olan Malatya'nın 2022 genel nüfus sayımına göre nüfusu 812.580'dir. Nüfusun %49.7'si kadın, %50.2'si ise erkektir (TÜİK). Malatya'nın seçmen sayısı 562.216'dır. 2019 yerel seçimlerinde Büyükşehir Belediye Başkanlığı AK Parti kazanırken; 8 ilçeyi AK Parti, 3 ilçeyi CHP, 1 ilçeyi MHP, 1 ilçeyi ise bağımsız belediye başkanı kazanmıştır. Seçimlerde siyasal partilerin aldıkları oylara göre, kenttin siyasal eğilimlerinde muhafazakâr, demokrat, milliyetçi ve sosyal demokrat eğilimler öne çıkmaktadır (Doğan & Batar, 2019:932)

İsmet İnönü ve Turgut Özal'ı merkez siyasete Cumhurbaşkanı olarak gönderen Malatya'da siyasete aktif katılan seçkinlerin yerel düzeyde temsil ettiği ve desteğini aldıkları toplumsal gruplar ve geleneksel dokuların yerel modernleşme süreçlerinde çözülmesi ilgiye değerdir. Malatya'ya özgü toplumsal değişkenlerin siyasal süreçlere etkisinin siyasal modernleşme süreçlerini ne oranda etkilediği, Malatya özelinde Türkiye'de yerel modernleşmenin hangi aşamalara eriştiği soruları ilin incelenmesini değerli kılmaktadır.

Araştırma, 1991-2023 yılları arasında yapılan genel seçimleri inceleyerek, Malatya seçmeninin bu seçimlerdeki katılım davranışını ve siyasal eğilimlerini siyasal modernleşme çerçevesinde değerlendirmeye çalışmıştır. Genel düzeyde uluslararası alanda Soğuk Savaş'ın bitmesi ve Türkiye'deki yankıları, iç siyasetteki istikrarsız koalisyon hükümetleri, güvenlik ve ekonomik krizlerin yarattığı toplumsal ve psikolojik etkenlerin yanında özelde ise muhalefetin (özellikle Doğru Yol Partisi ve Sosyal demokrat Halkçı Parti) yükselmesi, çok partili demokrasi için yeni bir dengenin inşası, etnik siyasetin ön plana çıkması ve sosyal demokrat partilerin merkez sağ çoğunluğa karşı bu seçimlerden güçlü çıkması gibi süreçler 90'lar dönemini önemli kılmaktadır. Devam eden 2002 seçimlerinde ise önceden sürekli gündeme gelen ekonomik krizlerin siyasal değişim ile sonuçlanması, siyasetin önemli partilerinin bu seçimlerle zayıfladığı, siyasal İslam kavramının yükselişi, süreçte sivil siyasetin daha fazla ön plana çıktığı, koalisyon hükümetlerinin yerini tek parti iktidarının aldığı, küresel ekonomik alana entegrasyonun olduğu, rejim değişikliklerinin (Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi) gerçekleştiği görülmüş ve 2023'e kadar gelen bu süreçlerin toplumsal yansımalarının seçimler nezdinde tespit edilebilmesi değerli bulunmuştur. Bu nedenle 1991-2023 yılları arası genel seçim sonuçları incelenmiş ve hem ulusal hem de yerel göstergeler izlenmiştir. Çalışma, Samuel P. Huntington'un siyasal modernleşme kuramına yaklaşımı referans alarak, Türkiye'de 1991-2023 yılları arasındaki genel seçimleri ve Malatya'nın bu seçimlerdeki sonuçlarının incelenmesi amaçlamaktadır. Bu çerçevede, belirlenen aralıklarda yapılan genel seçimlerden yola çıkılarak Türkiye'nin siyasal modernleşme yaklaşımıyla seçim sonuçlarını analiz edebilmek hedeflenmektedir. Aynı zamanda, Malatya'nın yerel seçim sonuçları ile ülkenin genel seçim sonuçları karşılaştırılarak modernleşme süreci ile

nasıl bir ilişkisinin olduğuna ve benzerliklere/farklılıklara ulaşmak hedeflenmiştir. Yanı sıra siyasal modernleşme yaklaşımının Türkiye’de siyasal istikrar ve katılım üzerindeki etkilerinin görülebilmesi hedeflenmektedir.

Araştırmada, Huntington'un siyasal modernleşmeye yaklaşımı, Türkiye'nin 1991-2023 yılları arasındaki genel seçim sonuçlarını açıklamakta ne kadar etkilidir?, Seçmenlerin parti tercihleri ve seçimlere katılım yoğunluğu Siyasal modernleşme yaklaşımı ile nasıl açıklanabilir?, Malatya yerel seçimleri, Huntington'un modernleşme kuramının öngördüğü siyasal değişikliklerle nasıl bir uyum içindedir?, Malatya yerel seçim sonuçları ve ulusal seçim sonuçları arasındaki benzerlikler ve farklılıklar nelerdir? sorularına cevap aranmaktadır. Çalışmada nitel bir araştırma çerçevesinde doküman analizi yapılarak içerikler değerlendirilmiştir.

2. SAMUEL PHİLİPS HUNTINGTON’UN SİYASAL MODERNLEŞME TEORİSİNE YAKLAŞIMI

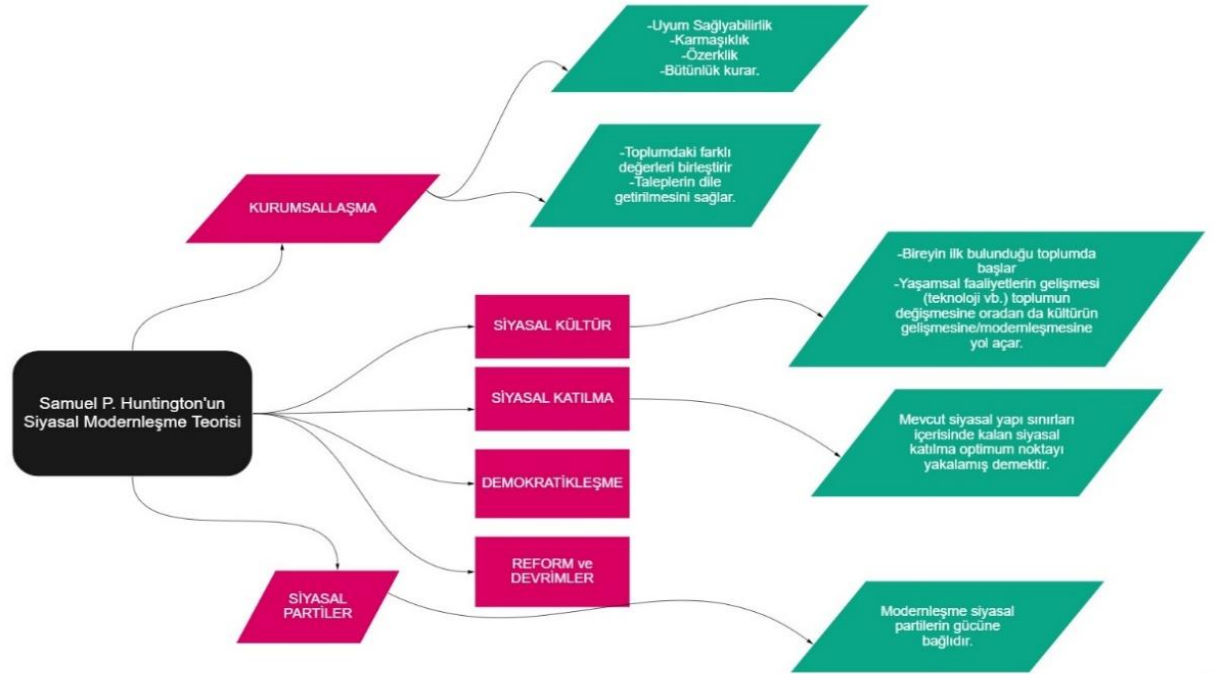
Geçmişte yaşamış insanların oluşturduğu kuralların zamanın sınavından geçerek yeni insanlar tarafından değiştirilmeden kullanılması geleneksel toplumların en önemli özelliğini oluşturmaktadır. Bu toplumlara tahmin etmek ve nasıl bir siyasal davranış sergileyeceğini öngörmek basit bir muhakemeyi gerektirmektedir. Buna karşın modern toplumlar ise daha karmaşık bir yapı ve kurumlardan meydana gelmektedir. Yapı ve kurumlar farklı sosyoekonomik alanlarda çeşitli kurallar ve yöntemler geliştirerek, kompleks bir toplumsal düzen doğurmaktadır. Meydana gelen bu düzen politik, sosyolojik, ekonomik, psikolojik vb. araçların tarihsel gelişimine/dönüşümüne maruz kalarak, sanayileşen, eğitim olanaklarını arttıran, meslek çeşitliliğini yükselten vs. bir toplum haline almaktadır. Dolayısıyla modern toplum içerisinde değişim, dönüşüm ve gelişim kaçınılmaz olarak değerlendirilmektedir. Bu toplumlarda sosyoekonomik temeller bireyin/toplumun gündelik hayatını ve aynı zamanda siyasal bakışını/davranışlarını derinden etkilemektedir. Böylece bireyin/toplumun siyasal sürece katılma dinamiklerini etkileyen birçok parametre burada devreye girmektedir.

Modern ve geleneksel toplumu birbirinden ayıran en önemli olgu siyasal katılımın yoğunlaşmasıdır. Modern toplumlarda katılımın genişlemesi, toplumun tüm tabanına yayılması ve yeni fikir, düşünce, talep ve desteklerin ortaya çıkmasını sağlamaktadır. Tabana yayılan katılım hareketleri, fikir ve düşünce birliği sağlayan ideolojik kümeler doğurarak siyasal partilerin hareket alanını genişletmektedir. Bu sayede partiler iktidar olabilmek amacıyla, bu kümelerin talep ve desteklerini karşılayacak adımlar atmaktadır. Ortaya çıkan bu atmosfer hem yerel hem de ulusal iktidar üzerinden yürütülmektedir. Siyaset ulusal iktidarın güç ilişkileri neticesinde merkezileşerek, toplum tarafından gelen istek ve arzuları çıktılara dönüştürecek ve kendisine meşru bir zemin oluşturacaktır (Yıldırak, 2023). Nitekim bu tablo, katılımındaki yoğunluğun yerel modernleşmeyi ve oradan da merkezileşen siyasetin dinamiklerini nasıl etkilediğinin altını çizmektedir.

Modernleşme mekanizması sistematik bir toplumsal alt yapı ve sosyoekonomik bir şekillenme ile yoğunlaşmaktadır. Dolayısıyla iktidar ve toplum arasındaki iletişimde modern ya da geleneksel yönetim anlayışı sürdürülebilir veya dönüştürülebilir kılınmaktadır. Bu nedenle geleneksel bir çerçevede merkezi bürokratik imparatorluklarla yönetilen toplumların, modernleşme aşamalarında merkezi totaliter veya otoriter rejimlerce yönetilmesi mümkün gözükmemektedir. Öte yandan geleneksel aşamada feodalizmin egemen olduğu toplumlarda ise, modernleştiği demokratik ve plüralist siyasal bir yönetim ile karşılaşmaktadır (Apter, 1965:81-123; Huntington, 1968: 91-140). Dolayısıyla bu anlayışa göre, modernleşme kademelerinin ne ölçüde demokratikleşeceği ya da toplumun modern dünyada ne kadar geliştiği değil, geleneksel

boyuttayken modernleşmek için nereden başladığı önemli görülmektedir. Nitekim ulusal bütünlüğün sağlanması, yekpare bir toplum yapısı, pozitif yönlü bir ekonomik gelişme, demokratik süreçlere uygun seküler bir altyapı, yüksek bir eğitim düzeyi, bireye/topluma sosyal mobilizasyon sağlayan alanların çok sayıda olması, istikrarlı ve şeffaf siyasal partilerin ve hükümetlerin varlığı ve hareket alanını canlı tutan sivil toplum kuruluşları geleneksel toplumların hedefine alması gereken faktörleri oluşturmaktadır. Tüm bu atmosferin siyasal, ekonomik, askeri, sosyolojik, psikolojik vb. alanlarda önemli bir etki doğurduğu düşünülmektedir.

Modernleşme süreçleri, siyasetin gelişimini ve birey-devlet ilişkilerini tayin eden siyasal kültür, siyasal katılma, siyasal partiler ve kurumsallaşma düzeylerinden oluşmaktadır. Bu etkenler toplumu adım adım demokratikleşmeye götürmektedir. İnsanların kolektif tarihinin bir ürünü olan siyasal kültür, bireylerin ve onun oluşturduğu toplumun ulaşması gereken ilk demokratikleşme aracı konumunda yer almaktadır. Bireyin/toplumun, siyaset mekanizmasının gündelik hayatın ve geleceğin belirlenmesinde rol oynadığı bilincine sahip olması gerektiği düşünülmektedir. Bu sayede siyasal sürece entegre olma ve dolayısıyla siyasal katılmanın yoğunluğunu artırma eylemi kolaylaşmaktadır. Siyasal sürece katılan modern toplumlarda farklı fikirlerin/düşüncelerin inşa ettiği örgütler ortaya çıkmaktadır. Bu örgütler, bireyin/toplumun ihtiyaçlarını karşılamak ve iktidar olmak amacıyla faaliyetlerini sürdürmektedir. Siyasal partiler bu örgütler içerisinde, bireylerin siyasal katılım davranışlarını meşru kılan alanlardan birini oluşturmaktadır (Sayın & Yıldırak, 2023). Bu durum siyasal gelişmeyi ve dolayısıyla modernleşme seviyelerini yükseltmektedir.

Şekil 1: Huntington'un Siyasal Modernleşme Teorisine Yaklaşımı

Kaynak: (Yıldırak, 2023)

Modernleşme düzeyleri kurumsallaşma, siyasal katılımın yoğunluğu ve siyasal parti sisteminin güçlü karakteri ile ölçümlenmektedir (Sayın & Çırakoğlu, 2019). Bu sayede katılım gösteren birey ve onun oluşturduğu toplum güçlü bir siyasal parti ile karşılaşırken, siyasal partinin de bir kişi, statü ya da patron-yanaşma ilişkilerinin olmadığı kurumsallaşmış bir yapı da olması beklenmektedir. Dolayısıyla bu tablo, siyasal modernleşmenin gerçekleşmesi ve hem ulusal hem de yerel siyasetteki gelişimin oluşmasını sağlamaktadır.

Yukarıda ifade ettiğimiz siyasal modernleşme çerçevesi, özelde modernleşmenin bireyden otoriteye kadar olan süreçteki temel yapı taşlarını meydana getirmektedir. Bunlar modernleşmeyi gerekçelendiren ve onun işlevselliğini güçlendiren bir mekanizmayı oluşturmaktadır. Genelde ise modernleşme iktidarın toplanması ve genişletilmesi ile şekillendirilmektedir. Buradaki iktidar anlayışı yönetim kavramı ile iç içe geçmektedir. Yönetimi toplamak siyaseti merkezileştirmeyi ve genişletmek ise tabana yayılmayı ifade etmektedir. Tek bir merkezden belirlenen kuralların, yine bu merkezden yönetilen kurumların varlığı bürokratik kadroların ve buna bağlı olarak siyasal alanların (siyasal partiler, sendikalar, dernekler vs.) güçlenmesini sağlamaktadır. Bu durum ekonomik, askeri, sosyolojik ve psikolojik tüm alanlarda hakimiyetini korumaktadır. İktidarın toplanması olarak görülen bu tablo, modernleşmenin en önemli tarafını oluşturmaktadır. İktidar bu sayede toplumun tüm kesimlerine ulaşarak, onların ihtiyaçlarını karşılama girişimlerinde bulunmaktadır. Nitekim toplum ihtiyaçlarını zamanla iktidara ulaştırabilen istek ve arzulara dönüştürmekte ve bu dönüşümü bir araya gelerek güçlendirmektedir. Bu noktada toplum/birey siyasal katılım davranışı geliştirerek, talep ve desteklerini iktidara iletmektedir. Dolayısıyla katılımın genişlemesi, modern toplumların kendini ifade etmedeki yeteneklerini arttırmaktadır. Siyasal partiler ve sivil toplum kuruluşları bu yetenekleri besleyen kurumlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Kurumsal sistemindeki güçlü hareket alanı, iktidarın meşruluğunu sağlayan ve bürokratik kadroların topluma hizmetlerini kuvvetlendiren bir ilişkisel ağ oluşturmaktadır. Ağ içerisinde, siyasal partiler katılımın yoğunluğu ile sayısını arttırmakta ve toplumun tüm kesimlerinin kendilerini ifade edebilecek siyasal alanlara ulaşma imkanını kolaylaştırmaktadır. Nitekim iktidarın genişleme safhası bu şekilde vücut bulmaktadır.

Siyasal modernleşme bir değişim/dönüşüm meselesinden meydana gelmektedir. Yeni örgütlerin oluşumu, buna bağlı olarak farklı fikir ve düşüncelerin (ideolojilerin) gün yüzüne çıkması, sistemin sıralı bir mekanizmayı harekete geçirmesi, siyasal elitlerin ve liderlerin değerleri/becerileri, siyasal katılımın yoğunlaşmasıyla siyasal kurumların gelişmesi arasındaki ilişki ve tüm bunlar siyasal değişimin ve dönüşümün habercisi konumunda yer almaktadır. Öte yandan toplumsal ve yönetsel yapı içerisinde modernleşme, siyasetin en temel değişken olarak siyasal hayata dokunduğunu göstermektedir (Adelman & Morris, 1967).

3. VERİLERİN TOPLANMASI, ANALİZİ VE LİTERATÜR TARAMASI

Çalışma, 1991-2023 yılları arasında gerçekleşen genel seçimleri ve Malatya özelindeki genel seçim sonuçlarını incelemeyi ve siyasal eğilimi tespit edebilmeyi amaçlamaktadır. Güvenilir sonuçlara erişebilmek adına Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) ve Yüksek Seçim Kurumu (YSK) verilerine başvurulmuştur.

Araştırmada 1991, 1995, 1999, 2002, 2007, 2011, 2015 Haziran ve Kasım ayları, 2018 ve 2023 genel seçimleri incelenmiş ve bu seçim sonuçlarına göre siyasal eğilimler, farklı ideolojik bakış

açılımlarına sahip siyasal partiler ve modernleşme seviyeleri görülmeye çalışılmıştır. Yanı sıra Malatya'nın genel seçimlerdeki tercihleri ele alınmış, yönelimleri belirlenmiş, siyasal katılım yoğunluğu analiz edilmiş ve siyasal modernleşme içindeki yeri irdelenmiştir. Huntington'un siyasal modernleşme kuramının öngördüğü siyasal gelişim aşamaları ile Türkiye'nin seçim dinamikleri arasındaki ilişkiler incelenmeye çabalanmış ve Malatya'nın bu seçimlerdeki sonuçları, Türkiye genel seçimleri ile karşılaştırılarak farklılıklar ve benzerlikler ortaya konulmuştur.

Ulaşılan veriler, genel seçim ve Malatya'nın bu seçimlerdeki tercihlerinin sonuçları nezdinde tablolara dönüştürülmüştür. Tablolarda 2023 yılından önce belirlenmiş olan %10 ve daha sonra %7'ye düşen seçim barajına binaen siyasal partiler dikkate alınmıştır. Varsa bağımsız oy oranları da eklenmiştir. Bununla birlikte, ilk defa 2018 ve 2023 yıllarında gerçekleştirilen Cumhurbaşkanlığı seçimine de yer verilmiştir. Bu veri, lider kültü ve bağlı olduğu siyasal parti arasındaki oy farkları temelinde değerlendirilmiş ve modernleşme seviyeleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Seçimler, esasen toplumun kendisini nasıl yöneteceğini tercih ettiği bir alan olarak düşünülmekte ve demokratik süreçlerin ana hattı olarak görülmektedir. Bu hat, toplumun tamamına nüfuz eden rasyonel bir iktidarla ve siyasal katılımdaki genişlemeyle ilişkilendirilebilmektedir. Bir başka deyişle kaynak ve değer dağıtımını elinde bulunduran bir iktidarın inşa süreci siyasal katılım gösteren geniş kitlelerle bağlantılandırılmaktadır. Buradan hareketle Türkiye'de gerçekleşen genel seçimler medya/sosyal medya, cinsiyet, sosyoekonomik taban, siyasal parti program ve kampanyaları, belirli tarih aralıkları veya kentler özelinde siyasal eğilimleri görme şeklinde değerlendirilmiştir (Aydoğan, 2022; Balcı, 2007; Balcı & Bal, 2007; Eroğlu, 2023; Şahin, 2022; Yiğit, 2018; Kan, 2023; Kaya, 2018; Doğan & Tokgöz, 2022; Ünal, 2020; Şahin, 2022; Zeynel & Savut; Zariç, 2021). Ulusal düzeyde gerçekleşen seçimlerin bir iz düşümü olan yerel seçimler, kentin, ilçenin veya daha küçük bir yerleşimin -genel siyaseti etkileyebilecek biçimde- siyasal eğilimleri ve ideolojik farkındalığını yansıtmaktadır. Bu anlamda her kent gibi Malatya'nın siyasal çehresi önemli görülmekte ve siyasal yönelimlerini, genel siyasetteki yerini, politik duygularını, siyasal anlamda bölgesel veya yerel tercihlerini ele alan birçok çalışma yapılmıştır (Şengül vd., 2016; Sevilay, 2020; Yılmaz, 2021; Doğan & Aydın, 2023; Güven, 2018; Nergiz, 2020). Nitekim bu çalışmalar genel anlamda seçimleri içerik, söylem, tanımlayıcı yöntemlerle ele almış ve seçimlerin toplumsal, iktisadi, iletişim, kimlik boyutuna ağırlık vermiştir. Yaptığımız bu çalışma ise, -yine bu yöntemlere başvurarak- yukarıda ifade edilen tüm parametreleri bir faktör olarak gören Huntington'un siyasal modernleşme yaklaşımını referans almış ve bu referans ile genel seçimleri, Malatya ilinin bu seçimlerdeki eğilimini simbiyotik bir gözle değerlendirmiştir. Yanı sıra araştırmada modernleşme süreçlerinin önemli noktalarından olan siyasal katılımın genişlemesi/daralması, kurumsallaşmanın inşası, siyasal partileşmenin artması/azalması veya demokratikleşme eğilimlerinin güçlenmesi/zayıflaması seçimlerin sonuçları bağlamında değerlendirilmiş ve ilgili alana sınırlı/küçük bir katkı sunulmak istenmiştir. Öte yandan çalışmada, seçimler, siyasal modernleşme çerçevesinde değerlendirilerek sınırlı sonuçlar elde etmekte ve farklı çalışmalarla bu sonuçların yanlışlanabilirliğinin veya çeşitlendirilebileceğinin de altı çizilmektedir. Yanı sıra ulusal veya yerel anlamda siyasal partilerin toplumsal talepleri karşılama biçimlerine, siyasal tercihler doğrultusunda karar verici otoritelere, kanaat önderlerine veya seçmenlere fayda sağlayabileceği düşünülmektedir.

4. BULGULAR VE DEĞERLENDİRME

Bu başlıkla 1991-2023 yılları arasında gerçekleşen genel seçimleri ve Malatya'nın bu seçimlerdeki oy dağılımı değerlendirilmiştir. Sonuçlar temelinde Malatya'da siyasal eğilimler, siyasal katılımın yoğunluğu, yerel modernleşme gibi olguların değerlendirilmesi hedeflenmiştir.

4.1. 1991 Genel Seçim Sonuçları

1991 seçimlerinde katılım %83,9 olarak gerçekleşmiştir. Bu seçimlerde %10 barajını toplamda beş parti geçmiştir. Genel seçimlerde birinci sırayı %27 ile DYP almıştır. Devamında %24 ile ANAP, %20,8 ile SHP, %16,9 ile RP ve %10,8 ile de DSP gelmektedir. Sonuçların birbirine yakın olduğu görülmekte ve çok seslilik eğiliminin (demokratikleşme) belirginleştiği düşünülmektedir. Nitekim demokratikleşme eğilimi olan bir siyasal dönem, iktidar olabilme rekabetinin yoğun olduğu (siyasal katılma düzeyinin yoğunluğu) ve iktidarın dağıldığını göstermektedir (Huntington, 1965: 62). Bu durum siyasal yarışın artmasına ve çok partili bir düzenin oluşmasına imkân tanıyarak seçmenin daha talepkâr olma yönelimini arttırmaktadır. Buradan hareketle 1991 seçimleri Türkiye'de çok partili sistemin kuvvet kazandığı bir dönem olarak dikkat çekmektedir. Özellikle 1980 askeri darbesi sonrası başlayan demokratikleşme süreçleriyle 1991 seçimleri Türkiye'de siyasi yarışın ön plana çıktığı bir dönem olarak görülmektedir. Esas olarak ANAP, DYP ve SHP üçgenindeki yoğun rekabet bu duruma işaret ederek, Türkiye'de siyasal alanın çeşitlendiğini ve siyasal modernleşmenin öngördüğü rekabete dayalı demokrasinin oluşumunu desteklediğini göstermektedir. Öte yandan toplumun genel olarak kendi fikir ve düşüncelerini ifade edebildiği bir siyasal alana ulaşması modern toplumların belirleyicisi konumunda yer almaktadır.

Tablo-1: 1991 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	1991 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	1991 Malatya İli Genel Seçim Sonuçları (%)
DYP	27	6.6
ANAP	24	41.1
SHP	20,8	26.2
RP	16,9	22.8
DSP	10,8	2.9
SP	0,4	0.4

Malatya'da bu seçimlere seçmen nüfusunun %79'u katılım göstermiştir. Genel seçimlere göre daha zayıf bir katılım oranı olduğu görülmektedir. Malatya'da oy verme dağılımı ve genel seçim sonuçları arasında farklılıkların olduğu görülmektedir. Ülke genelinde DYP (Doğru Yol Partisi) birinci parti olarak çıkarken, Malatya'da %20.4 farkla dördüncü parti olmuştur. Malatya, esasen ANAP ve DYP gibi merkez sağ partiler arasında bir çekişmeye sahne olmuştur. İl'de oy dağılımının sağ partiler arasında bir geçişkenlik gösterdiği düşünülebilir. ANAP (Anavatan Partisi) %41.1 oranla birinci parti olurken, RP (Refah Partisi) genel seçimlere göre %5.9 farkla

Malatya’da üçüncü parti konumuna yükselmiştir. Sosyal demokrat kanatta ise SHP'nin varlığı dikkate değerdir, ancak kentin muhafazakâr yapısı nedeniyle sol partiler Malatya’da beklenen etkiyi yaratamadı denilebilir. Siyasal modernleşme süreçlerinde gerçekleşen toplumsal dinamikler, sosyoekonomik kalkınma ve siyasal katılımdaki artış tarihsel süreçte paralellik göstermektedir (Huntington, 1965: 44). Buna göre 1991 seçimleri, Huntington’un öne sürdüğü bu paralellige göre İlde, şehirleşme eğilimlerinin de bir sonucu olarak kırsal bölgelerden kent merkezine yapılan göçün yoğunluğu ve tarım ekonomisi beraberinde sanayinin de gelişmeye başlaması siyasal tercihlerin üzerinde etkili olduğu düşünülebilir.

4.2. 1995 Genel Seçim Sonuçları

Türk siyasetinde önemli bir yere sahip olan bu seçimlerde 12 siyasal parti ve bağımsız adaylar seçim yarışına girmişlerdir. Beş siyasal parti %10'luk seçim barajını geçmiş ve meclise taşınmıştır. Genel seçimlere katılım oranı %85.2 olarak kayda geçmiştir. Bu seçimlerin partiler bazındaki belki de en önemli sonucu, muhafazakâr sağın efsanevi lideri Prof. Dr. Necmettin Erbakan ve Refah Partisi'nin seçimlerden galip çıkmasıdır (Arslan vd., 2015:50).

Bir önceki seçimlerde dördüncü sırada yer alan RP, bu seçimlerde %21.4 oranla genel seçimleri birinci tamamlamıştır. Onu %19.6 oranla ANAP, %19.2 oranla DYP ve %14.6 oranla DSP (Demokratik Sol Parti) takip etmektedir. Türkiye seçmeni genel olarak sağ/muhafazakâr bir eğilim göstermektedir. Bir önceki seçimlerde yer almayan CHP (Cumhuriyet Halk Partisi) %10.7, MHP (Milliyetçi Hareket Partisi) %8.2 ve HADEP (Halkın Demokrasi Partisi) %4.2 ile seçim yarışına katılmıştır. Siyasal modernleşme modern katılımcı siyasal kurumların gelişmesine yol açtığından daha hızlı olarak siyasal katılmayı arttırmaktadır (Huntington, 1965: 62). Bu seçimler, Türkiye’de tabana geniş kesimlerinden gelen farklı toplumsal taleplerin daha belirginleştiği bir dönemi temsil etmektedir. RP'nin bu seçimlerdeki başarısının esas itibariyle iktisadi eşitlik, mütedeyyin kimlik ve sosyal adalet vurgusu ve buna olan taleplerle biçimlendiği düşünülmektedir. Öte yandan ANAP ve DYP gibi merkez sağ partiler ve CHP, DSP gibi merkez sol partiler farklı toplumsal arzuları yansıtan aktörler olarak ön plana çıkmaktadır. Bu tablo siyasal modernleşme yaklaşımı temelinde ideolojik görüşlerin yoğunlaşmasına ve bu görüşlerle yeni rekabetçi siyasal katılma alanının doğmasına yol açabilmektedir.

Tablo-2: 1995 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	1995 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	1995 Malatya İli Genel Seçim Sonuçları (%)
RP	21,4	37.2
ANAP	19,6	23
DYP	19,2	8.1
DSP	14,6	3.9
CHP	10,7	14
MHP	8,2	8.3
HADEP	4,2	2.9

Malatya ilindeki seçimlere katılım oranı %79,9 oranında gerçekleşmiştir. Bu oranla bir önceki seçimlere göre bir artışın olduğu görülürken, %5.3 oranla genel seçimlerin gerisinde kalmıştır. İl'deki oy oranlarının geneldeki sonuçlar ile görece benzerlik gösterdiği görülmektedir. RP %37.2 oranla seçimin galibi olmuştur ve muhafazakar/dini temelli siyasal anlayış güçlenmiştir yorumu yapılabilir. Bu seçimlerde RP'nin güçlü performans sergilemesi hem Türkiye geneli siyasal İslam yapısının bir parçası hem de yerel anlamda sosyokültürel dinamiklerin bir neticesi olarak görülebilir. RP'nin başarı sağlaması, esasen sosyoekonomik gelişimle birlikte yükselen beklentilere iktidarın yeterli düzeyde yanıt verememesiyle ilintilendirilebilir. Yanı sıra geleneksel değerlerin ağırlıklı olarak üstünde duran RP, modernleşme ile gelen kimlik çeşitliliğine bir alternatif olduğu düşünülebilir ve bu nedenle Malatya gibi muhafazakar temelli bölgelerde yoğun destek kazandığı ifade edilebilir. Dolayısıyla siyasal modernleşme çerçevesinde bu durum, yeni gurupların siyasal sisteme girişleri ve bunun biçimi, siyasal elitlerin değerleri, siyasal liderlerin becerileri, siyasal katılmanın genişlemesiyle siyasal kurumların gelişmesi arasındaki ilişkiyle açıklanmaktadır (Huntington, 1965: 16). Bu bağlamda toplumsal taleplerin özellikle dini ve kültürel kimlik üzerinden şekillendiği düşünülebilir. Öte yandan Necmettin Erbakan'la gelen lider kültü anlayışının etkili olduğu düşünülmektedir. Nitekim benzer çalışmalar bu değerlendirmeyi desteklemektedir (Sayın, 1995; Yıldırak, 2023). Öte yandan Malatya'da üçüncü parti olarak CHP'nin yükseldiği görülmekte ve sol/sosyal demokrat yelpazesindeki partilerin bu anlamda etkinliklerini arttırdığı söylenebilir.

4.3. 1999 Genel Seçim Sonuçları

1999 genel seçimleri Türkiye'nin 2000'li yıllara geçişindeki son seçim olmuştur. Bu seçim sonunda oluşan koalisyon iktidarında Türkiye'yi derinden etkileyen ekonomik krizler meydana gelmiş ve ülkenin son koalisyon yönetimi olmuştur. Genel seçimlerde toplamda 5 siyasal parti %10'luk barajı aşmış ve mecliste temsiliyetini kazanmıştır. Katılım oranı bu seçimlerde %87 olarak kayda geçmiştir. Katılım oran 1995 seçimlerine göre %1.8 artmış ve bu artış katılım genişlemesine sebep olmuştur. Bir önceki seçimlerden farklı olarak %22,2 oranla DSP en yüksek oy oranına ulaşan parti konumdadır. %12 oranla DYP ve %13,2 oranla ANAP bu seçimlerde oy kaybetmiştir. Buna karşın Fazilet Partisi (FP) %15.4 ve MHP %18 oranla oylarını arttırmış ve etkin bir konuma yükselmiştir. Bu durumda bir sol partinin birinci parti olması, milliyetçi ideolojideki MHP'nin uzun zamandır parlamentoda yer alamamasına rağmen bu seçimlerden ikinci parti olarak çıkması, önceki seçimlerin galibi RP'nin kapatılmasının ardından, devamı niteliğindeki FP'nin oylarının düşük olması ve ANAP ve DYP ile temsil edilen merkez sağın güçlükle seçim barajını aşması, bu seçimleri diğerlerinden farklı kılmıştır (Güven, 2019). Bu çerçevede Türkiye'de her geçen gün siyasal yarışın (demokratikleşme eğiliminin) artmasına yol açmış olsa da siyasal parti gibi kurumların istikrarsız dönemlere girmesini engelleyememektedir (Huntington, 1965: 63). Buradan hareketle seçimlerle birlikte gelen DSP, MHP ve ANAP arasında kurulan koalisyon hükümeti Türkiye'nin siyasal sürekliliğinde önemli bir dönüm noktası olabilmekte ve güvenlik sorunları, ekonomik bozulmalar, hükümet krizleri gibi konjonktürel süreçler siyasal partilerin kuramsallaşamama sonuçlarını doğurduğu söylenebilmektedir. Bu durum Huntington'un siyasal modernleşme yaklaşımına göre, siyasal partilerin toplumsal uyumu sürdürmediği görüşü burada ifade edilebilmektedir.

Tablo-3: 1999 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	1999 Türkiye Genel Seçim Sonuçları (%)	1999 Malatya İli Genel Seçim Sonuçları (%)
DSP	22,2	5.9
MHP	18	19.8
FP	15,4	25.3
ANAP	13,2	7.2
DYP	12	6
CHP	8,7	14.3
HADEP	4,7	2.3
BBP	1.5	2.6
BĞMSZ	0.9	13.5

Malatya yerel seçimlerinde katılım oranı %83.5 olarak kayda geçmiştir. Bir önceki seçimlere göre bir artış söz konusudur. Malatya, genel seçimlerin aksine farklı bir tablo ile sonuçlanmıştır. Genel seçimlerde DSP birinci sıraya otururken, Malatya %5.9 oranla yedinci parti konumunda kalmıştır. CHP ve MHP oy oranlarını yükseltirken, ANAP ve DYP'nin oyları gerileme görülmüştür. ANAP'ın oy oranlarında düşüş görülse de ilin hemşehrisi Turgut Özal'ın etkisinin devam ettiği düşünülmektedir (Yıldırak, 2023). RP'nin devamı niteliğinde olan FP ise %25.3 oranla Malatya'da en fazla oy oranına ulaşan parti olmuştur. Temsiliyet bakımından ilin siyasal tercihleri sağ/muhafazakâr ideolojide ağırlık kazanmaktadır. DSP, CHP gibi sol partilerin ildeki ağırlıkları sağ partilere göre daha zayıftır. Bu seçimi değerlendirecek olursak, daha önce yaptığımız yorumlarda Huntington'un siyasal modernleşme yaklaşımı bazı diğer seçim dönemleriyle eşleşirken bu dönemin seçim sonuçlarıyla açıklanamamaktadır.

4.4. 2002 Genel Seçim Sonuçları

Ekonomik krizlerin ve koalisyon hükümetlerinin getirdiği zayıf bir yönetimin sonucunda 3 Kasım 2002'de erken bir genel seçim yapılmıştır. Bu seçimlerde katılım oranı bir önceki seçime göre %8 düşerek, %79'a gerilemiştir. Nitekim katılımın yoğunluğu düşmüş ve sosyal mobilizasyon azalmıştır. Öte yandan, konjonktürel olarak 90'lardaki ekonomik kriz, koalisyon dönemleri vb. sorunlar toplum siyasal eğilimlerinin değişimine/dönüşümüne yol açmıştır. Bu nedenle 2002 seçimleri demokratikleşme süreçleri içinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Toplum geçmişteki ideolojik bölünmelerin yerine sosyoekonomik anlamda hizmeti merkezileşme vurgusuyla gelen bir siyasal partiyi seçerek ve yeni bir demokratik tercih yaparak, modernleştirici reformların istikrarlı bir hükümet ile şekillenmesine destek sağlayabilmektedir (Huntington, 1965: 68). Türkiye'de yapılan bu 14'üncü genel seçim önemli değişiklikleri de beraberinde getirmiştir. Bu tarihe kadar ANAP, DYP, DSP, SP (Saadet Partisi) gibi siyasal partiler %10'luk seçim barajının altında kalarak seçim tarihine geçmiştir. Bunun aksine RP çizgisinden gelen ve

Recep Tayyip Erdoğan tarafından kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) önemli bir oranı ile tek başına iktidar olabilmeyi başarmıştır. Buna göre geleneksel kurum ve uygulamaları iyileştirmeyi, otorite sistemini rasyonelleştirmeyi, etkin ve kurumsal bir bürokrasi oluşturmayı ve devletin nüfuz etkisini arttırmak önemli görülmüştür (Huntington, 1965: 68). Bir başka açıdan bakıldığında, bu seçimlerde AK Partinin zaferi, Türkiye’de önceki hükümetlerin başarısızlıkları, ekonomik kriz, koalisyonların istikrarsızlığı ve yeni bir siyasi değişim arayışıyla açıklanabilir. Öte yandan Deniz Baykal’ın başkanlığını yaptığı CHP ise ana muhalefet partisi olarak siyaset sahnesinde yerini almıştır ve koalisyon dönemleri sona ererek Türkiye’de yeni bir siyasal dönem başladığı düşünülmektedir. Dolayısıyla Huntington’un siyasal modernleşme yaklaşımı temelinde bu seçimlerde, modernleşme sürecinin artırılmasının ve beklentiler ışığında siyasal değişimler ortaya konulmasının önü açıldığı ifade edilebilir.

Tablo-4: 2002 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	2002 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2002 Malatya İli Genel Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	34,3	50.6
CHP	19,4	18.1
DYP	9,5	7.2
GP	7,2	2.4
MHP	8,4	6
DEHAP	6,2	4.2
ANAP	5,2	2.6
DİĞER	5,1	4.5
SP	2,5	3.8
DSP	1,2	0.6

Malatya ili katılım oranı bir önceki seçimlere göre düşüş göstererek %72.7 oranında gerçekleşmiştir. Modernleşme gerekçeleri katılımın genişlemesini öngördüğü için bu düşüş negatif yönlü olarak değerlendirilebilmektedir. Genelde oluşan siyasi durumun yerele aynı şekilde yansıdığı ve oransal olarak genele yakın sonuçlar verdiği görülmüştür. Malatya’da ilk defa bir siyasal parti %50.6 oranına ulaşmıştır. Sağ/muhafazakâr RP ve FP’nin içinden çıkarak kurulan AK Parti, merkez sağ/muhafazakâr bir siyaset anlayışı benimsemiş ve yerel seçimlerde birinci sıraya yerleşmiştir. AK Parti’nin iktidar olmasında başta ekonomik krizler olmak üzere çeşitli sosyolojik, güvenlik vs. problemlerin itici kuvvet olduğu düşünülmektedir. Öte yandan MHP daha önceki seçime göre %13.8 oranında bir gerileme yaşayarak ildeki ağırlığının zayıfladığı görülmektedir. 90’lı yılların güçlü partileri ANAP bu seçim itibarı ile %2.6’ya ve DSP ise %0.6

seviyelerine düşmüş ve etkilerini kaybetmiştir. Bir sol/sosyal demokrat parti olarak CHP bu seçimde oylarını %3.8 arttırmış ve ikinci sırada konumlanmıştır. Malatya’da seçmenin eğilimi sağ/muhafazakâr partiler üzerinde yoğunlaşmaktadır. Öte yandan Malatya’nın demokratik siyasal tercihinin -ulusal düzeyde olduğu gibi- hizmeti esas alan merkezi bir siyasal partiye yönelmesi, modernist toplumsal bir eğilimin ağırlığının arttığını göstermekte ve genel seçimlerden hareketle siyasal ilgi ve mobilizasyon düzeyindeki artışların aynı şekilde yerelde de hissedildiği gözlemlenmiştir.

4.5. 2007 Genel Seçim Sonuçları

2007 genel seçimlerine katılım oranı %84.2’ye yükselerek, bir önceki seçimleri geride bırakmıştır. Bu durum katılımın genişlemesi bakımından olumlu bir durumdur. Türkiye geneli seçim sonuçları yine %46,6 oranla AK Parti lehine sonuçlanmıştır. AK Parti bir önceki seçimlere göre oylarını arttırmış ve ikinci kez seçmenin teveccühünü kazanmıştır. Bu sonuçta Recep Tayyip Erdoğan’ın -lider kültü çerçevesinde- önemli bir ağırlığının olduğu düşünülmektedir (Yıldırak, 2023). %20,8 oranla CHP ikinci parti olurken, %14,2 oranla MHP üçüncü sırada yerini almıştır. Seçime bağımsız adaylarla katılan ve terörle ilişkili söylemleriyle tepki çeken Demokratik Toplum Partisi (DTP) de grup kurmayı başarmıştır (Balcı ve Bal, 2008:12). Muhalefet partilerinin yüzdesel olarak iktidar partisine göre daha geri bir noktada kaldığı görülmektedir. Öte yandan bu seçimler Türkiye’de, kimlik siyasetinin ve bireysel/toplumsal isteklerin önemli olduğu bir dönemi temsil ettiği düşünülebilmektedir. AK Parti iktidarıyla birlikte oluşan muhafazakâr demokrat kimliğinin kitleleri birleştirdiği ve önemli bir seçmen kitlesi doğurduğu belirtilebilmekte ve siyasal katılımın yoğunlaştığı görülebilmektedir. Siyasal modernleşme bağlamında kimlik siyaseti ve bunun oluşturduğu katılım yoğunluğu kurumsallaşma, karmaşıklıklaşma ve demokratikleşme gibi modern siyasal araçların gelişmesinin de önünü açabilmektedir (Huntington, 1965: 69).

Tablo-5: 2007 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	2007 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2007 Malatya İli Genel Seçim Sonuçları (%)
Ak Parti	46,6	66.7
CHP	20,9	18.9
MHP	14,3	7.6
DP	5,4	1.3
GP	3	0.7
SP	2,3	1.6

Malatya’da seçime katılım oranı bir önceki seçimlere göre yükselerek %78.6 oranla gerçekleşmiştir. Bu oran genel seçim oranının altında kalmıştır. Yerel anlamda siyasal katılımın genişlediği görülmektedir. Yerel siyasette etkin olmanın ağırlığının bu seçimlerle yükselmeye başladığı düşünülmektedir. İl genel seçim bulguları Türkiye geneli ile benzer sonuçlar vermektedir. AK Parti bu seçimlerde oylarını %16.1 arttırarak birinci parti konumunda kalmayı sürdürmüştür. CHP ve MHP bir önceki seçimlere göre oy oranlarını yükseltmeyi başarmıştır.

Malatyalı olan Oğuzhan Asiltürk'ün mensubu olduğu Saadet Partisi (SP)'nin bu seçimlerle birlikte oy oranlarında istikrarlı bir gerileme yaşanmaktadır. Seçmenin Millî Görüş olarak adlandırılan bu çizgiden uzaklaşmaya başladığı düşünülmektedir. Malatya'da siyasal eğilimin sağ/muhafazakâr partiler üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ulusal anlamda toplum etkileyen tüm siyasal atmosferin Malatya'da da geçerli olduğu değerlendirilmekte ve siyasal modernleşme bağlamında bu durumun açıklanamadığı görülmektedir. Bu seçimi değerlendirecek olursak, daha önce yaptığımız yorumlarda Huntington'un siyasal modernleşme yaklaşımı bazı diğer seçim dönemleriyle eşleşirken bu dönemin seçim sonuçlarıyla açıklanamamaktadır.

4.6. 2011 Genel Seçim Sonuçları

Geleneksel toplum katılımcı olmayan, modern toplum ise katılımcı olandır (Huntington, 1965: 43). 2011 seçimleri %83.2 oranında sonuçlanmış ve bu oranın bir önceki seçimlere göre daha düşük olduğu ve bu sayede katılımın daraldığı görülmüştür. Türkiye seçim tarihinde özellikle 2000'li yıllardan önce, bir siyasal partinin istikrarlı bir biçimde iktidarda kaldığı veya oylarını arttırdığı gözlemlenmemiştir. Türkiye 12 Haziran 2011 seçimleriyle birlikte bu durumu tecrübe etmeye başlamıştır. AK Parti bir önceki seçimlerde aldığı oy oranının üstüne çıkarak, üçüncü dönemde de iktidarını sürdürmüştür. Türkiye'nin siyasal devamlılık ve ekonomik programlardaki istikrar bakımından bu seçimler önemli görülebilir. Zira, sosyoekonomik istikrarın sağlanabilmesi modernleşme süreçlerinin de sürdürülebilirliğine olumlu bir etki yaratmaktadır (Huntington, 1965: 43). CHP ve MHP doğrudan, Barış ve Demokrasi Partisi (BDP) ise desteklediği bağımsız adaylar aracılığı ile mecliste yer bulmuştur. Seçime katılan diğer partiler, SP hariç, %1'in üzerine çıkamamıştır (Bulut, 2011:1).

Tablo-6: 2011 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	2011 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2011 Malatya İli Genel Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	49,8	68
CHP	26	19.8
MHP	13	8.1
BĞMSZ	6,6	1.3
DİĞER	2,5	1
SP	1,3	0.8
HAS P.	0,8	1

2011 seçiminde Malatya seçmenin %87.1'i katılım göstermiştir. Bu oran bir önceki genel ve yerel seçime göre yüksek bir sonuç ortaya çıkarmaktadır. Siyasal katılımın bu orana göre genişlediği görülmektedir. İlde elde edilen sonuçlar, genel seçimlerin bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Oy oranlarını %1.3 daha arttıran AK Parti il de birinci sırada kalmaya devam ederken, CHP %19.8 ve MHP %8.1 oranla sıralamada ikinci ve üçüncü olmuştur. AK Parti'nin 2011 seçimleri ile birlikte hem ulusal hem de yerel siyasette etkili olduğu görülmektedir. Bu durumla iktidarda

istikrarın sağlandığı ve bu sayede siyasal mekanizmanın merkezileşme eğilimi gösterdiği düşünülmektedir (Huntington, 1965: 9). CHP ve MHP'nin de son üç genel seçimde oy oranlarını arttırdığı görülmektedir. İlde bu partilerin potansiyelinin görece yükseldiği ve toplumsal tabanının genişlediği düşünülmektedir.

4.7. 7 Haziran 2015 Genel Seçim Sonuçları

7 Haziran 2015 seçimlerine katılım oranı %83.9 olarak gerçekleşmiş ve bir önceki seçime göre yüksek sonuçlanmıştır. Bu seçimde AK Parti ve CHP'nin oy oranlarında önemli bir düşüş meydana gelmiştir. Birinci olmayı bu seçimlerde de başarmış olan AK Parti %8.9 oranında oy kaybederken, CHP ise %1 oy kaybına uğramıştır. Bu oyların MHP, HDP ve SP gibi sağ/muhafazakâr/milliyetçi/sosyal demokrat partiler arasında dağıldığı düşünülmektedir. Nitekim daha önce farklı isimler (HADEP, DEP, DTP) altında siyasal rekabet sürdüren HDP ilk defa barajı geçerek, aldığı %13,1'lik oy oranıyla mecliste 80 milletvekili kazanmıştır. Öte yandan, bu seçimler Türkiye'de siyasal istikrarın sorgulandığı ve koalisyon tartışmalarının tekrar yapıldığı bir dönemi temsil etmektedir. Her ne kadar AK Parti iktidarı aldığı oy oranıyla birinciliğini sürdürse de 13 yıldır devam eden bir tek parti yönetimini kaybetmiş ve koalisyon yönetiminin kurulma zorunluluğu doğmuştur. Dolayısıyla bu durum Huntington'un siyasal modernleşme kapsamında ele aldığı güçlü ve istikrarlı iktidar vurgusuna ters düşen bir durumu doğurmaktadır. Nitekim istikrar, temel siyasal değerler, kültür ve siyasetin temel kurumsal (veya anayasal) yapısı gibi, siyasal sistemin temelinde yatan ana unsurlarda nisbi bir sürekliliği ve değişmezliği ifade etmektedir (Huntington, 1965:9).

Tablo-7: 7 Haziran 2015 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	7 Haziran 2015 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	7 Haziran 2015 Malatya Genel Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	40,9	58,4
CHP	25	16,6
MHP	16,3	11,4
HDP	13,1	8,2
SP	2,1	1,8
DİĞER	1,5	0,9
BAĞMSZ	1,1	2,5

İlde katılımın oranı %84.3 olarak gerçekleşmiş ve bir önceki seçime göre katılım oranında bir düşüş meydana gelmiştir. Elde edilen sonuçlar genel seçim sonuçları ile benzerlik göstermektedir. AK Parti yine %9.6 oy kaybı ile birinci, CHP %3.2 oy düşüşüyle ikinci ve MHP %3.3 artışla üçüncü parti olmuştur. İktidar partisindeki düşüşün MHP, SP ve HDP arasında geçişkenlik gösterdiği düşünülmektedir. Nitekim siyasetin solunda yer alan partilerin oy oranları, sağ siyasette rol alan partilere göre nispeten zayıf bir konumda yer almaktadır. İldeki seçmenler siyasal yönelimini yine sağ/muhafazakâr bir siyasal parti üzerinden belirlemiştir. Bu seçimi değerlendirecek olursak, daha önce yaptığımız yorumlarda Huntington'un siyasal modernleşme

yaklaşımı bazı diğer seçim dönemleriyle eşleşirken bu dönemin seçim sonuçlarıyla açıklanamamaktadır.

4.8. 1 Kasım 2015 Genel Seçim Sonuçları

Bir önceki seçimde tek başına iktidar olabilmeyi başarabilen bir parti çıkmamıştır. 2002-2011 seçimleri arasında kesintisiz iktidar olan AK Parti bu seçimlerde oy kaybı yaşamıştır. Böylece koalisyon hükümetleri tekrar gündeme gelmiştir. Yapılan görüşmelerde koalisyon hükümeti kurulamamış ve 1 Kasım 2015 seçimleriyle ülke yeniden sandık başına giderek AK Parti'yi yeniden birinci parti yapmıştır. 1 Kasım seçimlerinde katılım oranı %85.2 olarak kayda geçmiştir. Bir önceki seçime göre katılım oranında %1.3'lük bir artış meydana gelmiştir. Katılım oranının artması Türkiye'de demokratikleşme süreçlerine olan inancın güçlenmesiyle paralellik gösterebilmektedir. Zira daha modern bir toplumda katılmanın temelleri toplumun sosyoekonomik talepleriyle şekillenmektedir (Huntington, 1965: 57). Nitekim AK Parti'nin bu dönemde %49,5 oranla yeniden iktidara gelmesi toplumun siyasi ve ekonomik istikrar beklentisiyle doğru orantılı olabilmektedir. Bu sayede partinin birinci bitirme geleneği devam etmiştir. Öte yandan CHP %25.3 ile ikinci parti olurken, MHP ise %11.9 oy oranı ile üçüncü parti konumunda yer almıştır. HDP ise bir önceki seçimlerde aldığı oy oranına göre, %10.8'e düşmüş ve kıl payı barajı aşmıştır. Nitekim hem Haziran hem de Kasım seçimleri birbirine yakın sonuçlarla noktalanmakta ve Türkiye'de modernleşme sürecinin toplumsal talepleri ve siyasi katılımı nasıl şekillendiği görülmektedir.

Tablo-8: 1 Kasım 2015 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	1 Kasım 2015 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	1 Kasım 2015 Malatya Yerel Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	49,5	67,6
CHP	25,3	15,4
MHP	11,9	9,2
HDP	10,8	6
DİĞER	1,3	0,7
SP	0,7	0,6
BBP	0,5	0,5

İlde seçime katılma oranı bir önceki seçimlere göre yükselmiş ve %86.3 olarak gerçekleşmiştir. 1 Kasım 2015'te yapılan genel seçimleri sonuçları sonrası oluşan durum, Malatya seçmenin siyasi eğiliminin ve Malatya genel seçim sonuçlarının, Türkiye geneli seçim sonuçlarıyla benzerlikler gösterdiğini ortaya koymaktadır (Güven, 2019). Daha önceki seçimde oylarını büyük oranda kaybeden AK Parti, bu seçimler %67,6 oy alarak birinci parti olma unvanını sürdürmüştür. Bunun yanı sıra CHP, MHP ve HDP'nin oy oranlarında bir gerileme yaşanmıştır. Bu seçimi değerlendirecek olursak, daha önce yaptığımız yorumlarda Huntington'un siyasi modernleşme

yaklaşımı bazı diğer seçim dönemleriyle eşleşirken bu dönemin seçim sonuçlarıyla açıklanamamaktadır.

4.9. 2018 Genel Seçim Sonuçları

2018 genel seçimleri Türkiye için kritik bir noktada yer almaktadır. Türkiye bu seçimlere ilk defa farklı bir sistem ile girmiştir. AK Parti'nin öncülük ettiği ve 2017'de referandumla halkın onay verdiği "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" seçimlerin gidişatını belirlemede önemli bir rol oynamıştır. Modernleştirici bir reform olarak tanımlanan bu durum iktidarın merkezileşmesi ile sonuçlanmaktadır (Huntington, 1965: 68). Merkezileşme kararların daha net ve hızlı alınmasına ve toplumun taleplerinin istenilen ölçüde karşılanabilmesine yol açabilmektedir. Devam eden süreçte siyasal partiler bir araya gelerek ittifaklar kurmuş (Cumhur ve Millet İttifakları) ve bu şekilde seçim yarışına girmiştir. İttifakların kurulması katılma yoğunluğunun azalmasına yol açabileceği ve katılmayı örgütlendirmek üzere var olan siyasal partilerin sayısına olumsuz etki doğurabileceği düşünülmektedir (Huntington, 1965: 65). Dolayısıyla bu değişim/dönüşüm Türkiye'de siyasal modernleşme süreçlerinde siyasal istikrarın korunması ile karar alma mekanizmasının otoriterleşmesi arasındaki gerilimi yansıtabilmektedir. 2018 seçimlerinde katılım oranı görece %86.2 olarak kaydedilmiş ve bir önceki seçimlere göre katılımın yoğunluğu yükselmiştir. Siyasal partilerin ittifaklar halinde seçimlere girmesi nedeniyle seçim barajını geçememe sorunu yaşanmamıştır. 2015'ten bu yana oy oranlarında dalgalanmalar yaşayan AK Parti'nin, bu seçimlerde de oylarının bir kısmını kaybettiği görülmektedir. Buna karşın aldığı %42.6 oranla birinci parti olma unvanını da korumaktadır. Öte yandan bir önceki seçimlere göre %11.1 ile MHP'nin ve %22.6 ile CHP'nin oylarında bir azalış olduğu gözlemlenirken, %11.7 oranla HDP'nin ve %1.3 oranla SP'nin oylarının yükseldiği görülmüştür. MHP'nin içinden ayrılan vekillerin kurduğu İYİ Parti ise girdiği ilk seçimlerde %10 oy oranına ulaşarak barajı kıl payı yakalamıştır. Ulusal anlamda seçmen tercihleri sağ/muhafazakâr/milliyetçi bir siyasal eğilim göstermektedir.

2018 seçimleri Cumhurbaşkanı'nın halk tarafından seçildiği bir yıl olmuştur. Bu seçimlerde Recep Tayyip Erdoğan (AK Parti) %52.6, Muharrem İnce (CHP) %30.6, Selahattin Demirtaş (HDP) %8.4, Meral Akşener (İYİ Parti) %7.3, Temel Karamollaoğlu (SP) %0.9 ve Doğu Perinçek (Vatan Partisi) ise %0.2 oy oranına ulaşmıştır. Erdoğan bu seçimlerde Cumhurbaşkanlığı koltuğunu elde etmiştir. Burada siyasal ittifakların etkili olduğu düşünülmektedir. MHP, BBP gibi sağ/milliyetçi partilerin desteğin yoğun olduğu görülmektedir. Erdoğan burada mensup olduğu partiden daha yüksek oy oranına kavuşmuştur. Bu durum lider kültürünü ön plana çıkarmış ve siyasal parti sistemini zayıflatmıştır (Katılmış, 2024; Yıldırak, 2024; Akıncı & Akın, 2013; Yolcu, 2019; Güven, 2016; İpek, 2021). Dolayısıyla modern toplumlardan beklenen kurumsallaşma pratiklerinin gerilediği ve parti programı, ideoloji gibi kavramların etkisinin azaldığı değerlendirilebilmektedir (Yıldırak, 2023).

Tablo-9: 2018 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	2018 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2018 Malatya İli Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	42,6	53,9
CHP	22,6	16,7

HDP	11,7	7
MHP	11,1	16.1
İYİ P.	10	4.3
SP	1,3	1.5

Malatya’da seçime katılım oranı %87.7 olarak gerçekleşmiş ve 1991 seçimlerinden bu zamana kadar genel seçimlerdeki en yüksek katılım oranına ulaşmıştır. Malatya seçmeninin siyasal eğilimleri ve ilin seçim sonuçları, Türkiye geneli seçim sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Bu seçimlerde AK Parti, önceki seçimlere göre %13.7 oranında oy düşüşü yaşamış ve birinci parti olma unvanını korumuştur. Seçimlerde CHP %16.7 ve MHP %16.1 oranla oylarını yükseltmeyi başarmıştır. Seçim yarışına ilk kez giren İYİ Parti ise %4.3 oy oranına ulaşmıştır. Sonuçlar, toplumun siyasal modernleşme sürecinde muhafazakâr değerleri tercih ettiğini göstermekte ve siyasal sistemdeki değişikliklere/dönüşümlere (Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi) uyum sağladığı düşünülmektedir. AK Parti ve MHP’nin yüksek oy oranları, Huntington’ın geleneksel yapıların modernleşme süreçlerinde hâlâ güçlü olduğunu öngören tezini doğrular niteliktedir (Huntington, 1965: 9). Malatya’da seçmen tutumu, siyasal modernleşme bağlamında toplumdaki geleneksel değerleri koruduğu söylenebilmektedir. Öte yandan, Huntington’un vurguladığı “katılımın yoğunlaşması” tezine göre (Huntington, 1965: 42-43), Malatya’da daha fazla katılımcı unsurların devreye girdiği bir siyasal alan yerine, belirgin bir biçimde yerleşik siyasal partilerin egemen olduğu bir sonuç ortaya çıktığı söylenebilir.

Cumhurbaşkanlığı seçimlerinde Malatya’da R.T.Erdoğan %69.2, M. İnce %22.9, M. Akşener %4.4, S. Demirtaş % 2.2 ve Temel Karamollaoğlu ise %1.1 oy oranına ulaşmıştır. Genel seçimlerde görülen lider kültürünün burada da etkili olduğu düşünülmektedir.

4.10. 2023 Genel Seçim Sonuçları

2023 seçimleri Türkiye için bir dönüm noktası olmuştur. Dünya’da yayılım gösteren koronavirüs ve son üç senede Türkiye’de meydana gelen büyük çaplı depremlerin doğurduğu politik, ekonomik, sosyolojik ve psikolojik etmenler seçimlerin gidişatını büyük oranda etkisi altına almıştır. Bu vesile ile, 2002 seçiminden beri tüm seçimlerde iktidar olabilmeyi başaran AK Parti’nin bu seçimlerdeki birinci olma hedefi risk altına girmiştir. Muhalefet ise 2018 seçimlerinde kurduğu siyasal ittifakları genişletmiş ve toplumun tüm kesimlerine ulaşmaya çalışmıştır. Samuel Huntington’un siyasal modernleşme kuramına göre, siyasal sistemler modernleştikçe sosyoekonomik değişimler kaçınılmaz olarak siyasal gerilimleri artırır (Huntington, 1965: 47). Modernleşmenin getirdiği ekonomik, sosyal ve teknolojik gelişmeler, siyasi katılım talebini artırmış ve yeni muhalefet unsurlarının ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

2023 genel seçimlerine katılım oranı %87 olarak gerçekleşmiştir. AK Parti son seçime göre %7 oranında bir oy kaybı yaşamış ve buna rağmen birinci parti olma unvanını korumuştur. CHP ise oylarını %2.7 arttırarak genel seçimleri ikinci tamamlamıştır. Öte yandan MHP %1 ve İYİ Parti ise %0.3 oranında oyları düşmüştür. Oy oranlarının ittifaklar içerisinde geçişkenlik gösterdiği düşünülmektedir. Nitekim bu seçimlerde YRP (Yeniden Refah Partisi) ilk kez %2.8 ve BBP ise %1 oy oranına ulaşmıştır. Sağ/muhafazakâr oyların AK Partinin oy kaybı ile bu partilere

yöneldiği değerlendirilmektedir. İlk kez seçim yarışına katılan ZP (Zafer Partisi) %2.2 ve MP (Memleket Partisi) ise %0.9 oy oranı ile seçimleri tamamlamıştır. Genel itibarı ile sağ parti ve ideolojilerin seçmen davranışı olarak daha desteklenebilir olduğu düşünülmektedir (Demirkol, 2023). İttifak içindeki parti sayılarının arttığı ve bu artışın ittifaklar arasındaki seçim rekabetini körüklediği görülmektedir. Dolayısıyla ittifaklar arasında yoğun veya sürekli gerilimler grup/ittifak bilincini güçlendirmiş ve sürekli siyasal katılma örüntüleri oluşturmuştur (Huntington, 1965:48). Nitekim bu seçimlerde siyasal parti sayısının yükseldiği ve buna binaen katılımın yoğunlaştığı görülebilir.

2023 seçimlerinde halk cumhurbaşkanını da seçmek için sandıklara gitmiştir. Buna göre R.T.Erdoğan %49.5, Kemal Kılıçdaroğlu %44.9, Sinan Oğan %5.2 ve M. İnce ise %0.4 oy oranına ulaşmıştır. Seçim sonuçlarına göre AK Parti genel başkanı R.T.Erdoğan ve K. Kılıçdaroğlu partisinden daha fazla oy alarak seçim yarışını tamamlamıştır. Bu durum siyasal partilerin bir lider etrafında kümelenildiğini ve lider kültürünün katılımı etkileyen en önemli faktör olduğunu göstermektedir. Burada toplumsal tercihin konjonktürel süreçlerle ilerlediği düşünülebilir. Geçmişteki seçimlerden de hareketler siyasetin özünde kültür, güçlü bir siyasal parti sistemi ya da kurumsallaşma eğiliminin yetersizliği, bu seçimle birlikte açıklanabilen geçici bir değişkenliğe işaret edebilir. 14 Mayıs'ta gerçekleşen bu seçimlerde %50+1 oy oranına ulaşan kimse olmadığı için cumhurbaşkanı seçilememiştir. 28 Mayıs'ta tekrarlanan seçimlerinde Erdoğan en yakın rakibine %4.4 fark atarak Cumhurbaşkanı seçilmiştir.

Tablo-10: 2023 Genel Seçimlerinde Siyasal Partilerin Türkiye ve Malatya İlinde Aldıkları Oy Oranlarına Göre Dağılımı

Siyasal Partiler	2023 Türkiye Geneli Seçim Sonuçları (%)	2023 Malatya Yerel Seçim Sonuçları (%)
AK Parti	35.6	45.2
CHP	25.3	21.6
MHP	10.1	12.9
İYİ Parti	9.7	3.9
YSP	8.8	3.2
YRP	2.8	9.2
BBP	1	1.3
ZP	2.2	1.1
MP	0.9	0.5

Malatya, geleneksel biçimde AK Parti ve demokrat muhafazakâr/muhafazakâr partilerin kuvvetli olduğu kentler arasında yer almaktadır. AK Partinin ve Cumhuriyet İttifakının bu anlamda görece başarı elde ettiği görülmektedir. Öte yandan iktidar partisinin oyları ilde yüksek olmasına rağmen, genel seçimlerle paralel olarak oy kaybı yaşamakta ve bu kayıp deprem sonrası yönetim, ekonomik kriz ve genç seçmenlerin farklı tercihlere yönelmesi gibi unsurlara bağlanabilir. Nitekim siyasal modernleşme bağlamında sosyoekonomik hasarın seçmenler üzerinde olumsuz

etki doğurabileceği düşünülmektedir (Huntington, 1965: 47). İlin genel seçimlerdeki sonuçları da bu anlamda değerlendirilebilmektedir. Buna göre geleneksel olarak muhafazakâr seçmenin ön planda olduğu bir bölgede, modernleşme eğilimlerin doğurduğu sosyoekonomik gelişmeler değişimlere uğramış ve ülke genelindeki siyasal gerilimli durumlara rağmen muhafazakâr partiler büyük ölçüde gücünü korumuştur. Malatya’da seçime katılım oranı bir önceki seçimlere göre düşüş göstermiş ve %82.2 oranında gerçekleşmiştir. Genel seçimlerden farklı olarak katılımındaki yoğunluğun azaldığı görülmektedir. AK Parti bu seçimlerde ilden %45.2 oy oranına ulaşarak birinci parti olarak kalmayı sürdürmüştür. Bir önceki seçimlere göre MHP, İYİ Parti ve YSP’nin oy oranlarında gerilemenin olduğu görülmüştür. Genel seçimlerde olduğu gibi yerelde de katılımın belirlenmesinde lider kültürünün etkili olduğu düşünülebilir. Buna göre Erdoğan Malatya’da %72 oy oranına ulaşarak, başkanlığını yaptığı partisinden daha yüksek bir oy potansiyeline kavuşmuştur.

5. SONUÇ

Demokratik sistem içerisinde oldukça önemli bir yere sahip olan siyasal katılım davranışları, birey ve toplumun kaynak ve değer dağıtımındaki rol alma isteğinden doğmaktadır. Birey/toplum bu sayede otoriteye ulaşmakta ve siyasal mekanizmaları yönlendirmektedir. Bu tablo, bireyin ait olduğu ailesi, çevresi, fikir ve düşüncesi ya da ekonomik, askeri, sosyolojik, psikolojik renklerle çizilmektedir. Toplumun tüm kesimlerinde farklı temalarda yankı bulan bu renkler, demokratik bir siyasal parti sisteminin güçlenmesine imkân tanımaktadır. Dolayısıyla bireyin/toplum siyasal etkileme çabaları bir siyasal partiye üye olmak, mitinglere/eylemlere katılmak ya da oy verme davranışında bulunarak vücut bulmaktadır. Burada oy verme davranışı etkilendiği tüm faktörler (Cinsiyet, yaş, öğrenim düzeyi vs.) aracılığıyla, demokrasinin işletilmesini ve buna bağlı olarak iktidarın geleceğini tayin etmektedir. Bu döngüyü işletmenin en önemli yanı ise güçlü bir seçim sisteminden geçmektedir. Seçimler toplumun hem siyasal yöneliminin hem de demokratikleşme seviyelerinin tespit edilmesini sağlamaktadır. Nitekim bu sistemle demokratikleşme seviyeleri, geleneksel ya da modern toplumlar arasında farklılık göstermektedir. Modern toplumlar daha çok katılımcı olurken, geleneksel toplumların daha az katılımcı olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla modern bir toplumun inşası siyasalın kurumsallaşmasına, katılımın genişlemesine, siyasal bir kültüre ve güçlü bir siyasal parti sistemine bağlanmaktadır.

Yukarıda ifade ettiğimiz çerçeve içerisinde siyasal modernleşmenin inşası seçim sistemlerinin kuvvetlendirilmesiyle ölçülebilmektedir. Bu nedenle seçim sonuçları -hem ulusal hem de yerel anlamda- bir toplumun geçmiş ve geleceği arasında köprü oluşturmaktadır.

1991-2023 yılları arasında gerçekleştirilen Türkiye genel seçim sonuçları değerlendirilmiş ve Malatya seçmenin bu seçimlerdeki davranışları tespit edilmeye çalışılmıştır. Burada hem ulusal hem de yerel seviyede katılım, demokratikleşme, kurumsallaşma ve siyasal yönelimler değerlendirilmiştir. Tüm bu tablo, nihai olarak, genelde Türkiye ve özelde Malatya’nın son çeyrek yüzyıldaki siyasal modernleşme düzeylerini ortaya çıkarmayı hedeflemektedir. Türk siyasi tarihinin önemli isimlerine (İsmet İnönü, Turgut Özal) ev sahipliği yapan Malatya, kazandırdığı cumhurbaşkanı, başbakan ve bakanlar vasıtasıyla Türkiye’nin siyasal mekanizmalarını etkilemiştir. Bu süreçlerin ildeki seçmen davranışlarında mühim bir etkisi olduğu düşünülmektedir.

1991-2023 genel seçim sonuçları ve Malatya’daki seçim oranları birçok siyasal, ekonomik, kültürel, askeri vb. faktörlerden etkilenmiştir. Konjonktür içerisinde koalisyon hükümetlerinin ve ekonomik krizlerin varlığı, siyasal yaşamdan çekilen siyasal liderler, kapanan siyasal partiler, değişen siyasal sistemler, teknolojik gelişmeler, güvenlik kapsamındaki ilerlemeler seçmenin

siyasal davranışlarını yönlendirmiştir. Toplumun yaşanan bu gelişmeler neticesinde sınıf, etnik köken, din, ideoloji, ekonomik düzey vb. açıdan siyasal davranışlarının etkilendiği değerlendirilmektedir. Bu sonuçlar Huntington'un, "sosyoekonomik/demografik gelişmelerin siyasal tutumlar üzerinde etkilidir" görüşü ile örtüşmektedir. Siyasal partiler bu noktada toplumun olumlu ya da olumsuz tüm ihtiyaçlarını -kendi ideolojik perspektifinde- gidermek için seçim yarışına girmiş ve kimi partiler iktidar olabilmeyi başarırken kimileri başarısızlık göstermiştir.

Türkiye seçim sonuçları nezdinde genel eğilimin 2000'li yıllara kadar değiştiği görülmektedir. RP, DYP, ANAP gibi sağ/merkez sağ partilerin koalisyon hükümetleri ile iktidar olduğu ya da DSP, SHP gibi sol/sosyal demokrat partilerin bu koalisyonlarla siyasal yaşamda yer bulduğu görülmektedir. Nitekim ulusal anlamda siyasal eğilimin sağ ve sol partiler özelinde dalgalanmalar yaşadığı düşünülmektedir.

1991-2023 yılı seçimleri arasında hem Türkiye geneli hem de Malatya seçmenlerinin tercih edebileceği siyasal parti sayısı dönemlere göre artış veya azalış göstermiştir. Burada toplum kendi ideolojik bakış açısını yansıtabilecek siyasal partiyi takip etme eğilimindedir. Dönemlere göre siyasal katılımın yoğunluğunda yükseliş ve düşüşlerin olduğu izlenmiştir. Huntington'un siyasal modernleşme yaklaşımıyla bu durum, özellikle siyasal partilerin uyguladığı politik süreçler, ülke genelinde gerçekleşen sosyoekonomik dalgalanmalar vb. vasıtasıyla etkilenmiş olabilir. 2002 seçimlerinden sonra koalisyon hükümetlerinin geride kalması ulusal anlamda merkezleşme eğilimlerinin arttığı söylenebilir ve bu bağlamda gelenekselleşmiş bir yönetim anlayışının yerini istikrarlı bir yönetim alabilmiştir. Oluşan bu atmosferde siyasal modernleşme yaklaşımı istikrar ve toplumsal taleplere göre kararlar çerçevesinde değerlendirilebilir. 2002-2023 genel seçimleri arasında – her ne kadar sol gelenekteki siyasal partilerin nispeten az tercih edilmesi neticesiyle- toplumun siyasal eğilimleri sağ/muhafazakâr bir çizgide ilerleyebilmiştir. Nitekim Malatya'da da bu durumun böyle olduğu görülmüştür.

2018 yılına gelindiğinde parlamenter sistemin yerini AK Parti'nin öncülüğünü yaptığı ve halkın referandumla kabul ettiği "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" almıştır. Bu sistemle halk iki kez sandığa gitmiş ve hem milletvekillerini hem de cumhurbaşkanını seçmiştir. 2018 ve 2023 yılında cumhurbaşkanı R.T. Erdoğan kendi partisi olan AK Parti'den daha fazla oy oranına ulaşmış ve cumhurbaşkanı seçilmiştir. Nitekim bu durum diğer parti liderleri (Meral Akşener, Kemal Kılıçdaroğlu gibi) içinde geçerlidir. Siyasal partilerin bir lider vasıtasıyla ön plana çıktığı görülebilir ve modernleşme süreçlerinin bu durumla nispeten olumlu bir ilişki kuramayacağı düşünülebilir. Malatya'daki seçim sonuçları aynı düzlemde değerlendirilebilir.

Malatya'da seçmenlerin genel seçimlere katılım oranları gelişen siyasal, ekonomik, psikolojik, sosyolojik faktörlere bağlı olarak yıllara göre benzerlik/farklılıklar göstermektedir. İl'de katılım oranlarının 2011 yılına kadar genel seçim oranlarının altında kaldığı görülmektedir. Buna karşın 2011-2018 yıllarında ise ildeki katılım oranı genel seçimlere katılım oranının üstünde ilerlemiştir. Nitekim 2023 yılına gelindiğinde ildeki katılım oranı tekrar genel seçimlere göre düşüş göstermiştir. Huntington'a göre modern toplumlar siyasal katılımdaki yoğunluğa göre şekillenmektedir. Buradan bakıldığında seçimlerdeki katılım oranları konjonktürel değişimlerle genişlemeyi veya daralmayı gösterebilir. Bu nedenle siyasal modernleşme seviyeleri sabit bir yaklaşımla ölçülemez. Öte yandan 1991-2023 yılları arasındaki siyasal yapılanmalarda benzerlikler gözlemlenmiştir. Aynı dönemler içerisinde siyasal partilerin ideolojik temelden çok toplum ihtiyaçları doğrultusunda bir siyasal eğilime yönlendiği ve geleneksel yapının korunduğu görülmüştür.

Seçim sonuçlarında, genel olarak dönemlere göre sosyal mobilizasyonda, siyasal parti dağılımındaki oransal göstergelerde, siyasal katılımı meydana gelen artış veya inişlerde değişimlerin olduğu gözlemlenmiş ve buna göre Huntington'un siyasal modernleşme yaklaşımıyla Türkiye'de gerçekleşen 1991-2023 yılları genel seçimleri açıklanabilmiştir. Seçmenlerin ve kentin sosyoekonomik durumu, siyasal partilerin kendilerini seçmenlere göre uyarlayabilmesi ve bir ittifak sistemine girmeden özerk hareket edebilmesi gibi olgular hem genelde hem de yerel düzeyde seçmenlerin parti tercihlerini ve buna bağlı olarak siyasal katılımındaki yoğunluğu siyasal modernleşme yaklaşımı ile değerlendirilebilmiştir. Huntington'un öngördüğü yüksek katılım oranı, kurumsal siyasal partiler ve demokratikleşme eğilimleri - dönemselsel olarak- Malatya'nın genel seçim sonuçlarına göre farklılık göstermektedir. Bu farklılık döneme göre siyasal modernleşme süreçleriyle uyum göstermekte ya da göstermemektedir. Genel seçimler ve Malatya'nın bu seçimlerdeki sonuçları arasında yerel ve ulusal dinamikler göz önüne alındığı benzerlik veya farklılıklardan bahsetmek mümkündür. Bu bağlamda genel seçimlerde birinci çıkan bir siyasal partinin Malatya yerelinde iki veya üçüncü sırada olduğu görülmüştür. Yanı sıra seçmen davranışlarının da dönemselsel olarak değiştiği gözlemlenmiş ve örneğin 1991 seçimlerinin oluşturduğu siyasal tercihlerle 2002 seçimlerinde oluşan siyasal tutum ve davranışlar farklı saiklerle işlendiği görülmüştür. Tüm bunlar dönemselsel olarak, Huntington'un siyasal modernleşme yaklaşımıyla açıklanabilirken/açıklanamayabilirken, aynı zamanda bu açıklama/açıklayamama seçimlerin analizini ortaya koyabilecek birçok yaklaşımdan sadece biri durumundadır.

KAYNAKÇA

- Adelman I. & Cynthia Taft Morris (1967). *Society Politics and Economic Development: A Quantitative Approach*: Baltimore, Johns Hopkins University Press.
- Akengin, H. (2018). Bölgesel Süreklilik ve Kalıcı Oy Kullanma Bakımından Türkiye 2011 ve 2015 Genel Seçim Sonuçları Üzerine Bir Değerlendirme. *Türklük Araştırmaları Dergisi*, 1(1), 7-18.
- Akıncı, M., & Akın, E. (2013). Siyasetin Gösterileşmesi, Lider Olgusu ve Seçmen Tercihi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 329-352.
- Apter, D.E. (1965). *The Politics of Modernization: Chicago*. University of Chicago Press.
- Arslan, D. Ali. Çağlayandereli, M, Aslan G. (2015) Genel Seçim Sonuçları Temelinde Üsküdar'ın Siyasi Yapısının Sosyolojik Analizi. *International Refereed Journal Of Humanities And Academic Sciences*, 13, 131-178.
- Aydoğan, P. (2022). Türkiye'nin Çok Partili Siyasal Sisteme Geçiş Sürecinde Milli İrade Söylemi ve 1946 Genel Seçimleri. *Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 24(3), 1135-1154.
- Balcı, Ş. (2007). Türkiye'de Negatif Siyasal Reklamlar: 1995, 1999 ve 2002 Genel Seçimleri Üzerine Bir Analiz. *Selçuk İletişim Dergisi*, 4(4), 122-142.
- Balcı, Ş., & Bal, E. (2007). 22 Temmuz 2007 genel Seçimlerinde AKP ve CHP Reklamları: Karşılaştırmalı bir analiz. *Istanbul University Faculty of Communication Journal*, (33).
- Balcı, Şükrü ve Bal, Enes (2008) "22 Temmuz 2007 Genel Seçimleri'nde AKP ve CHP Reklamları: Karşılaştırmalı Bir Analiz ", *Istanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi Dergisi*, 33, 5-28.
- Bulut, Nihat (2011) "Temsilde Adalet-Yönetimde İstikrar İkilemi Bağlamında 12 Haziran 2011 Seçimleri." *Erzincan Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 14.3-4, 1-18.

- Demirkol, F. (2023). 2023 Yılı Milletvekili Seçimleri Üzerinden Cumhuriyetin 100. Yılında Seçmenin Siyasi Yelpazedeki Yeri. *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(2-1), 131-140.
- Doğan, A. & Batar, H. (2019). Siyasal kimlik, hayat tarzı ve siyasi tercih: Malatya seçmeni üzerine bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 22(2), 931- 949.
- Doğan, A., & Tokgöz, E. (2022). Seçmen Tercihinde Ekonomik Gelişmelerin Rolü: Ekonomik Oy Verme Teorisi Bağlamında Türkiye Genel Seçimleri Üzerine Bir İnceleme. *Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Elektronik Dergisi*, 10(2), 1179-1205.
- Doğan, İ. H., & Aydın, M. (2023). Demokrasi Konulu Haberlerin Yerel Basındaki Yansımalarının İncelenmesi (1946-1960 Malatya Örneği). *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 33(2), 625-642.
- Eroğlu, E. (2023). Seçim Dönemlerinde Sosyal Medya Dezenformasyonu: 2023 Genel Seçimleri Üzerine Bir İçerik Analizi. *Elektronik Cumhuriyet İletişim Dergisi*, 5(2), 142-151.
- Güven, S. (2016). Türkiye’de Siyasal Hayatta Dönüşüm ve Lider Odaklı Siyaset. *Selçuk İletişim Dergisi*, 9(3), 90-118.
- Güven, M. E. (2018). Seçmen davranışları yaklaşım modelleri kapsamında Malatya ili milletvekili genel seçimleri (1991-2018) sonuçlarının analizi [Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü].
- Güven, M. E. (2019). Seçmen davranışları yaklaşım modelleri kapsamında Malatya ili milletvekili genel seçimleri (1991-2018) sonuçlarının analizi [Master's thesis]. İnönü Üniversitesi.
- Huntington, S.P. (1968). *Political Order in Changing Societies*: New Haven, Yale University Press.
- İpek, İ. (2021). Türkiye’de Siyasetin Kutuplaşması ve Karizmatik Otorite. *Paradoks Ekonomi Sosyoloji ve Politika Dergisi*, 17(1), 65-80.
- Kan, M. E. (2023). Siyasi Partilerin Seçim Beyannamelerinin Karşılaştırmalı Metin Analizi: 1 Kasım 2015 ve 24 Haziran 2018 Milletvekili Genel Seçimleri Örneği. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 6(1), 1-14.
- Katılmış, C. (2024). Ontolojik Güven(siz)liğin Türkiye’de Seçmen Davranışı Üzerindeki Etkileri: 14 Mayıs 2023 Seçimleri Örneği. *International Journal of Politics and Security*, 6(1), 100-131.
- Kaya, Y. (2018). Türk Siyasal Yaşamında 1954 Genel Seçimleri. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 7(3), 2276-2291.
- Köker, L. (1995). *Modernleşme, Kemalizm ve Demokrasi*: İstanbul, İletişim Yayınları.
- Nergiz, B. (2020). Türkiye’de Çok Partili Döneme Geçiş Sonrası Doğu’da Genel Seçimler ve Milletvekillerinin Demografik Özellikleri (1945-1960). *Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 22(1), 473-501.
- Poggi, G. (2019). *Modern Devletin Gelişimi*: Çev.: Ş. Kut ve B. Toprak. 7. Baskı. İstanbul, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

- Sayın, H. (1995). *Parti yöneticileri ve Siyasal katılma*. Türkiye Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Kamu Yönetimi Lisans Üstü Uzmanlık Programı, Ankara.
- Sayın, H. & Çırakoğlu, A. (2019). İran'da Siyasal Ekoller Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkiye Ortadoğu Çalışmaları Dergisi*, 6 (1), 85-112. DOI: 10.26513/tocd.553477.
- Sayın, H., & Yıldırak, K. (2023). Siyasal Modernleşme Kuramı Çerçevesinde 1995 ve 2022 Yıllarındaki Parti Yöneticilerinin Siyasal Katılım Davranışlarındaki Değişimlerin Malatya Örneği Üzerinde Değerlendirilmesi. *Bingöl Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7 (Prof. Dr. Muammer ERDOĞAN Anısına Kongre Özel Sayısı), 201-224.
- Şaşmaz, O. Y. 1983-2015 Döneminde Genel Seçimlerin Sonuçlarına Göre Elazığ'ın Siyasi Eğilimi. *Fırat Üniversitesi Harput Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 77-96.
- Sevilay, Ö. (2020). Malatya Basımında 1950-1954-1957 Milletvekili Genel Seçimleri.
- Şahin, Z. (2022). 1950-2018 Yılları Arası Milletvekili Genel Seçimleri Siyasal Eğilim Analizi: Trabzon İli Örneği. *Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 1-32.
- Şahin, Z. (2022). Türkiye'de Parlamentoda Kadının (eksik) Temsili: Milletvekili Genel Seçimleri Özelinde Demografik Bir İnceleme. *İşletme Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi*, 5(1), 102-128.
- Şengül, M., Çolpan K. A., & Aksu K., G. (2016). Farklı Siyasal Partiler Benzer Kent Siyasetleri: Malatya Örneğinde 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Üzerinden Bir İnceleme.
- Şengül, M., Kavuncu, A. Ç., & Kocatürk, G. A. (2016). Farklı Siyasal Partiler Benzer Kent Siyasetleri: Malatya Örneğinde 30 Mart 2014 Yerel Seçimleri Üzerinden Bir İnceleme. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71(1), 73-102.
- Taşkın, Y., Aytaç, A. M., Paker, E. B., Bora, T., Çınar, M., Demirel, A., & Yüksel, M. (2015). *Siyaset: Kavramlar, Kurumlar, Süreçler*. İstanbul, İletişim Yayınları.
- Ünal, B. A. (2020). Türkiye Seçmen Tercihlerinin Kümeleme Analizi: 24 Haziran 2018 Seçimleri. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (39), 21-32.
- Yıldırak, K. (2024). Huntington'un Siyasal Modernleşme Kuramına Yaklaşımı ve Patronaj İlişkiler Çerçevesinde Malatya'da Siyasalın Dönüşümü (1995-2023). *Adam Academy Journal of Social Sciences*. <https://doi.org/10.31679/adamakademi.1376011>.
- Yıldırak, K. (2023). Yerel Modernleşme ve Siyaset: Siyasal Katılma Davranışı Üzerine Bir Alan Araştırması -Malatya Örneği- [Master Thesis], İstanbul Yeni Yüzyıl Üniversitesi.
- Yılmaz, H. (2021). 31 Mart 2019 Yerel Seçim Sonuçları Analizi: Malatya İli Üzerine Bir Değerlendirme. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(1), 688-706.
- Yiğit, H. H. (2018). 1980-2000 Yılları Arasında Türkiye'de Gerçekleşen Genel Seçim Sonuçları Üzerine Mekânsal Bir Analiz. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 9(22), 117-137.
- Yolcu, T. (2019). Türkiye'de Siyasal Kültür ve Siyasal Liderlik Anlayışının Temelleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(1), 93-106

- ZARİÇ, S. (2021). İttifak Sistemi Etkisinin Analizi Amacıyla Adana ve Mersin İllerinde 2015 ve 2018 Genel Seçim Sonuçlarının Karşılaştırılması. *Academic Social Resources Journal*, 6(30), 1545-1551.
- Zeynel, Ş. Ş., & Savut, E. (2024). Politik Duyguların Kültür ve Parti Eğilimleri ile İlişkisi: 2023 Genel Seçim Kampanyası Üzerinden Nitel Bir Analiz. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 26(46), 502-522.
- Wallerstein, I. (2013a). *Sosyal Bilimleri Düşünmek 19. Yüzyıl Paradigmalarını Düşünmek*. Çev.: T. Doğan. 2. Baskı. İstanbul, BGST Yayınları.
- Wallerstein, I. (2013b). *Bilginin Belirsizlikleri*. Çev.: B. Alataş. İstanbul, Sümer Yayınları.